

KRIISISUUNNITELMA
Toimintaohjeita kriisitilanteissa

1	JOHDANTO	3
2	TEHTÄVÄT JA VASTUUT KRIISITILANTEISSA.....	3
2.1	Viestintä kriisitilanteissa	4
2.2	Kriisityöryhmä	5
3	TOIMINTAOHJEET KUOLEMANTAPAUKSESSA	5
2.3	Opiskelijan kuolema.....	6
2.4	Opiskelijan lähiomaisen äkillinen kuolema koulupäivän aikana	6
2.5	Henkilökuntaan kuuluvan kuolema.....	7
2.6	Kuolemantapaus koulupäivän aikana.....	7
3	TOIMINTAOHJEET UHKA- JA VAARATILANTEISISSA.....	7
3.1	Läheltä piti –tilanne	7
3.2	Vakava uhkatilanne	8
3.3	Onnettomuus oppilaitoksessa	8
3.4	Vakava väkivalta tai sen uhka oppilaitoksessa.....	9
3.5	Vakava tapaturma/onnettomuus opiskelijan vapaa-ajalla	9
4	TOIMINTAOHJEET PSYYKKSISSÄ KRIISITILANTEISSA	10
4.1	Psyykinen kriisi	10
4.2	Perheessä tapahtuva väkivalta	10
4.3	Itsemurhavaara.....	10
	Liite, kriisin määrittely.....	12

1 JOHDANTO

Tämä kriisisuunnitelma on osa WinNovan opiskeluhoitosuunnitelmaa. Kriisisuunnitelmalla tarkoitetaan yleensä varautumista koko yhteisöä tai sen jäseniä koskettaviin äkillisiin traumatisoiiviin tilanteisiin. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä opiskeluhoitoon edustajien kanssa. Kriisisuunnitelman laatiminen perustuu Opetushallituksen määräykseen opiskeluhoitosta OPH-4609-2022.

Tässä suunnitelmassa olevat toimintaohjeet on tarkoitettu ohjeeksi WinNovan henkilökunnalle ja opiskelijoille traumatisoivien kriisitilanteiden kohtaamista ja jälkihoitoa varten. Suunnitelma on laadittu opiskelijoiden henkisen ensiavun näkökulmasta. Toimintaohjeet ja turvallisuusorganisaatio onnettomuus- ja vaaratilanteissa on käsitelty erikseen oppilaitoksen pelastus- ja turvallisuussuunnitelmissa.

Suunnitelman tavoitteena on vahvistaa oppilaitosyhteisön kykyä toimia vaikeissa tilanteissa ja tukea opiskelijoita ja työyhteisöä selviytymään kriisitilanteissa.

2 TEHTÄVÄT JA VASTUUT KRIISITILANTEISSA

Kriisitilanteita voi sattua oppilaitoksessa, työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa tai kouluajan ulkopuolisella ajalla. Kaikki kriisit saattavat vaikuttaa opiskelijaryhmien tai yksittäisten opiskelijoiden toimintakykyyn. Oppilaitoksen henkilökunta tulee ennakoida ja varautua erilaisiin kriisitilanteisiin tutustumalla ohjeisiin uhka- ja vaaratilanteissa toimimiseen.

Henkilö, joka saa tiedon tapahtuneesta ilmoittaa asiasta omalle esihenkilölle ja/ tai tarvittaessa toimitusjohtajalle ja viestintäjohtajalle					
TOIMITUSJOHTAJA JA VIESTINTÄJOHTAJA - vastaa yleisestä ja koko yhtiötä koskevasta viestinnästä KRIISIJOHTORYHMÄ - johtoryhmä ja turvallisuuspäällikkö	KOULUTUSPÄÄLLIKKÖ - ilmoittaa tapahtuneesta rehtorille, - kutsuu kriisiryhmän koole, - tiedottaa tapahtuneesta koulutuslallaan, - tukee henkilöstöään kriisitilanteissa ja on yhteydessä työterveyshuoltoon tarvittaessa	KRIISITYÖRYHMÄ -koulutuspäällikkö, kuraattori, terveydenhoitaja, psykologi, seurakunnan työntekijä -kokoontuu ja sopii tarvittavista toimenpiteistä, - ottaa tarvittaessa yhteyttä moniammatilliseen verkostoon lisätuen saamiseksi esim. seurakunta, SPR - toteuttaa kriisityötä sovitusti, - käy tilanteen läpi jälkikäteen ja tekee yhteenvedon toteutetuista toimenpiteistä	REHTORI - Vastaa koulutustoiminnan osalta viestinnästä. TURVALLISUUSPÄÄLLIKKÖ -koordinoi viranomaisyhteistyötä	OPPILAITOKSEN HENKILÖKUNTA - opiskelijoiden kriisireaktioiden seuranta ja ohjaus opiskeluhoitoon tarvittaessa TYÖTERVEYSHUOLTO - tukee henkilöstöä tarvittaessa kriisitilanteen aikana ja siitä selviytymisessä	OPISKELUHOITON PALVELUT -tukee opiskelijoita kriisitilanteissa ja jälkikäteen SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT, KELA, SEURAKUNNAT, SPR, NUORISOTYÖ - henkistä ja taloudellista apua kriisitilanteissa ja sen jälkeen

2.1 Viestintä kriisitilanteissa

Kriisitilanteissa kiinnitetään erityistä huomiota nopeaan ja tehokkaaseen viestintään ja tiedottamiseen. Tavoitteena ja painopisteenä on ehkäistä suurempaa vaaraa sekä tilanteesta riippuen estää väärän tiedon leviämistä. Kriisitilanteessa viestinnän tulee ehdottomasti perustua oikeisiin tietoihin tilanteesta ja niistä tehtyihin johtopäätöksiin yksityisyyden suoja huomioiden. Kriisiviestinnästä on erillinen menettely-ohje.

Tärkeää on, että viestinnästä vastaavat toimitusjohtaja ja viestintäjohtaja saavat viipymättä tiedot viestintää edellyttävistä tapahtumista.

Esimerkkejä tilanteista, joissa tarvitaan kriisiviestintää:

- oppilaitoksessa tai sen ympäristössä sattunut vakava onnettomuus
- opiskelijan tai henkilökuntaan kuuluvan joutuminen vakavaan onnettomuuteen
- opiskelijan tai oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvan äkillinen kuolema
- vakava väkivaltatilanne

Viestinnän toimintatapa:

Kriiseissä tiedonkulku ja viestintä ovat kiinteä osa johtamista. Kun kriisi puhkeaa, organisaation on tultava mahdollisimman pian esiin.

Kriisiviestintää edellyttäneen tilanteen tai tapahtuman havainnut henkilö ilmoittaa tilanteesta aina ensin esihenkilölle, joka ilmoittaa omalle esihenkilölleen sekä edelleen kriisijohtoryhmälle kriisijohtoryhma@win-nova.fi. Kiireellisissä tilanteissa ollaan aina suoraan puhelimitse yhteydessä kriisijohtoryhmän jäseniin. Kriisijohtoryhmä **viestintä- ja henkilöstöjohtajan** koordinoimana arvioi tilanteen edellyttämät viestintätoimenpiteet eri kanavissa.

Kriisiviestintää edellyttäneen tilanteen luonne ja laajuus määrittää ensisijaisen vastuuhenkilön ja lisätietojen antajan. Yleisestä ja koko yhtiötä koskevasta viestinnästä vastaa **toimitusjohtaja**, ja koulutustoimintaan liittyvästä viestinnästä rehtori yhteistyössä viestintä- ja henkilöstöjohtajan kanssa. Viranomaisyhteistyötä koordinoi turvallisuuspäällikkö.

On selvitettävä mahdollisimman nopeasti

- mitä on tapahtunut
- mistä se johtuu
- mitä asialle ollaan tekemässä

Tarvittava sisäinen viestintä pyritään hoitamaan aina ensin (ehkäisee väärinkäsityksiä ja huhuja).

Viestintäjohtaja koordinoi kriisiviestintää ja arvioi kulloinkin tarvittavat viestinnän keinot ja kanavat.

Huomioitavaa

- A. Lausuntoja medialle yhtiön puolesta antavat **vain toimitusjohtaja tai viestintäjohtaja tai heidän nimeämänsä henkilö**.
- Viestintäjohtaja arvioi yhteistyössä toimitusjohtajan kanssa tilanteen edellyttämät viestintätoimenpiteet.

- B. Jokaisella on oikeus olla vastaamatta aiheettomiin kysymyksiin ja aina voi pyytää miettimisaikaa (hankkiakseen lisätietoa) ja näin ”pelata varman päälle”, kun on tekemisessä median kanssa.

Median edustajalle voi kertoa, että toimitusjohtaja/viestintäjohtaja on yhteydessä heihin (ota yhteystiedot ylös ja ota yhteys toimitusjohtajaan/viestintäjohtajaan). Näin saadaan myös lisäaikaa mahdollisten lisäselvitysten tekemiseen.

2.2 Kriisityöryhmä

Kriisityöryhmä on moniammatillinen ryhmä, jonka tehtävänä on toimia yhteystahona erilaisissa kriisitilanteissa. Kriisin sattuessa on tärkeää, että alakohtainen kriisityöryhmä kokoontuu mahdollisimman nopeasti sopimaan jatkotoimenpiteistä. Kriisityöryhmän kutsuu koolle koulutuspäällikkö tai hänen nimeämänsä henkilö, jos itse on estynyt. Kriisityöryhmän tehtävänä on päättää ja organisoida kriisin jälkeiset tukitoimet. Koulutuspäällikkö sopii rehtorin kanssa tiedottamisesta oppilaitoksen sisällä. Kriisitilanteissa vaaditaan tehokasta ja samalla rauhallista toimintaa, jotta pystytään auttamaan apua tarvitsevia.

Jokaisella koulutusalueella toimii kriisityöryhmä, johon kuuluvat:

- koulutuspäällikkö,
- kuraattori,
- psykologi,
- opiskeluterveydenhoitaja ja
- seurakunnan edustaja

Kriisityöryhmä sopii keskinäisestä työnjaosta, mikä on tärkeää asioiden sujuvuuden kannalta. Sovittavia ja tarkennettavia asioita ennen kriisitoimien käynnistämistä ovat muun muassa seuraavat:

- Varmistetaan tiedon luotettavuus
- Sovitaan, kuka on tarvittaessa yhteydessä omaisiin tai viranomaisiin
- Sovitaan, miten asiasta kerrotaan opiskelijoille
- Sovitaan, miten tuetaan opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä

Kun kriisi on ohi, koulutuspäällikkö kutsuu kriisityöryhmän koolle uudestaan arvioimaan ja keskustelemaan prosessista ja sen toteutuksesta.

3 TOIMINTAOHJEET KUOLEMANTAPAUKSESSA

Kuolemantapausta ja sen aiheuttamaa surua käsitellään opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa opettajan, kriisityöryhmän jäsenen tai oppilaitoksen henkilöstön osalta työterveyshuollon johdolla. Opiskelijoita ja henkilökuntaa autetaan purkamaan ajatuksiaan ja tunteitaan ja heille kerrotaan mahdollisista surureaktioista. Kuolemasta on lupa kertoa opiskelijoille, kuolintavasta ei.

Kuolemantapauksen sattuessa oppilaitoksessa, kriisityöryhmä järjestää tilaisuuden, jossa tapahtunut käydään läpi. Tarvittaessa käytetään ulkopuolista apua. Tarvittaessa koteihin tiedotetaan asiasta. Mahdollista on tarvittaessa järjestää myös kotiväenilta muutama päivä tapahtuneen jälkeen. Kaikessa toiminnassa on huomioitava ja kunnioitettava menehtyneen omaisten toiveita.

2.3 Opiskelijan kuolema

Tiedon saanut henkilö ottaa yhteyttä opiskelijan vastuuoopettajaan ja koulutuspäällikköön. Kriisityöryhmä kutsutaan koolle.

Koulutuspäällikkö

- tarkistaa tiedon oikeellisuuden,
- kutsuu koolle kriisityöryhmän
- on yhteydessä poliisiin tai lääkäriin, jos kuolema on tapahtunut oppilaitoksessa tai koulumatkalla. Viranomaisten tehtävänä on kuolinviestin vieminen omaisille henkilökohtaisesti. Tämän jälkeen koulutuspäällikkö on yhteydessä omaisiin.
- on yhteydessä oppilaitoksen rehtoriin ja viestintäjohtajaan
- on yhteydessä kuolleen opiskelijan omaisiin ja pyytää omaisilta luvan puhua asiasta opettajille ja opiskelijoille sekä keskustelea heidän kanssaan oppilaitoksen toimintatavoista
- ottaa huomioon omaisten toiveet, joita kunnioitetaan mm. suruliputukseen ja muistopöydän asettamiseen liittyen
- tiedottaa opettajille ja muulle henkilökunnalle tapahtuneesta. Opettajat kertovat asiasta omille opiskelijoilleen.

Kriisityöryhmä

- sopii jatkotoimista ja työnjaosta
 - järjestää hiljaisen hetken vastuuoopettajan kanssa luokkatilassa tilanteen mukaan, mikäli kuolema tapahtuu loma-aikana, pidetään hiljainen hetki koulun alettua,
 - kertoo opiskelijoille tapahtuneesta asiallisesti omaisten toiveet huomioiden
 - suruliputus (omaisen lupa) siinä toimipisteessä, jossa henkilö opiskeli (tieto kiinteistönhoitajalle),
 - muistopöytä (omaisen lupa) oppilaitoksen pääaulaan tai muuhun sopivaan paikkaan.
 - o Pöydällä on valkoinen pöytäliina, kukka, mahdollisesti valokuva, muistikirja tarvittaessa ja kynttilä. Surulaatikossa on muistopöydän tarvikkeet ja nämä laatikot säilytetään Porissa kuraattorin huoneessa sekä Raumalla oppilaitospastorilla.
 - koko toimipisteen hiljainen hetki.
- suunnittelee, miten jälkipuinti hoidetaan kriisiä koskettaneessa ryhmässä ja koko toimipisteessä,
- antaa tukea erityisesti niille opiskelijoille, jotka ovat olleet lähimmin tekemisissä menehtyneen opiskelijan kanssa,
- informoi opettajia seuraamaan opiskelijoiden tilannetta aktiivisesti ja huolehtii tilanteen seurannasta 3 – 4 viikon ajan ja vielä sen jälkeenkin; asia ja sen herättämät tuntemukset saattavat tulla esille viiveellä.
- antaa ohjeita, tukea ja apua vastuuoopettajalle
- antaa opiskelijoille mahdollisuuden keskusteluun tai hiljaisuuteen,

Vastuuoopettaja

- ohjaa opiskelijoita, miten ja mistä opiskelija saa tarvittaessa lisäapua,
- sopii koulutuspäällikön kanssa, ketkä oppilaitoksesta osallistuvat omaisten muistamiseen (kukka-lähetys) ja muistotilaisuuteen/ hautajaisiin.

2.4 Opiskelijan lähiomaisen äkillinen kuolema koulupäivän aikana

Opettaja ja opiskelijahuollon työntekijät (kuraattori/ terveydenhoitaja/psykologi) sopivat työnjaosta ja toimenpiteistä.

Tiedon tullessa oppilaitokselle

- ilmoituksen vastaanottaja pyytää tapahtuman ilmoittajalta täsmälliset tiedot
- opiskelija haetaan luokasta rauhalliseen tilaan, jossa asia kerrotaan
- opiskelija ja hänen läheisensä päättävät, miten asia käsitellään oppilaitoksessa
- muulle ryhmälle kerrotaan tapahtuneesta, mikäli opiskelija niin haluaa
- opiskelijaa ei jätetä yksin
- opiskelija saatetaan kotiin tai läheisten ihmisten luo
- vastuuopettaja tai koulutuspäällikkö tiedottaa asiasta opiskelijan opettajille
- tarvittaessa vastuuopettaja tai kriisityöryhmän jäsen ottaa yhteyden opiskelijan kotiin tilanteen arvioimiseksi
- vastuuopettaja tai opiskeluhuollon työntekijä soittaa kotiin, jos opiskelija jää pois opetuksesta, eikä kotoa ole otettu yhteyttä

2.5 Henkilökuntaan kuuluvan kuolema

Koulutuspäällikön työparina toimii henkilö opiskeluhuollosta tai työterveyshuollosta. He sopivat työnjaosta ja jatkotoimenpiteistä.

- jos kuolema on tapahtunut oppilaitoksessa tai työmatkalla, esihenkilö on yhteydessä poliisiin tai lääkäriin, joiden tehtävänä on kuolinviestin vieminen omaisille henkilökohtaisesti. Tämän jälkeen esimies on yhteydessä omaisiin.
- suruliputus siinä yksikössä, jossa henkilö työskenteli (tieto kiinteistöhoitajalle)
- rehtori, koulutuspäällikkö ja viestintäjohtaja sopivat kuka ja miten tapahtuneesta tiedotetaan opettajille ja muulle henkilökunnalle
- muistohetken järjestäminen ja siitä tiedottaminen oppilaitoksessa
- opiskelijoiden kanssa keskusteleminen, jos kyseessä on ryhmän opettaja
- omaisten huomioiminen: omaisten toiveiden kuuleminen ja heidän toiveidensa mukaan toimiminen, mahdollinen ilmoitus lehteen yhteistyössä viestinnän kanssa
- työterveyshuollon kautta järjestetään kriisiapua sitä tarvitseville

2.6 Kuolemantapaus koulupäivän aikana

- huolehditaan siitä, etteivät opiskelijat pääse tapahtumapaikalle tai poistuvat sieltä heti ohjattuun tilaan,
- kutsutaan ambulanssi, poliisi ja ilmoitetaan asiasta koulutuspäällikölle tai kuraattorille/psykologille/ terveydenhoitajalle,
- kutsutaan kriisityöryhmä koolle,
- suruviestin kotiin vie poliisi tai lääkäri, tämän jälkeen koulutuspäällikkö on yhteydessä opiskelijan / työntekijän omaisiin.

3 TOIMINTAOHJEET UHKA- JA VAARATILANTEISSA

3.1 Läheltä piti –tilanne

Vahinkojen ehkäisytyössä on tärkeää saada tietoa kaikista Läheltä piti -tilanteista, joita WinNovassa voi tapahtua. Järjestelmällinen ilmoitusmenettely helpottaa tällaisen tiedon keräämistä. Jokainen voi parantaa WinNovan turvallisuutta tekemällä ilmoituksen.

Läheltä piti -tilanteista olisi voinut seurata:

- työtapaturma tai ammattitauti,
- vahinkoa ympäristölle tai luonnolle,
- omaisuusvahinko.

Vaara on tekijä tai olosuhde, joka voi saada aikaan haitallisen tapahtuman. Poikkeama on seuraus määräysten tai ohjeiden vastaisesta toiminnasta. Vahinkotapauksista ja läheltä piti -tilanteista ilmoitetaan työsuojeluun Läheltä piti -lomakkeella, johon kirjataan lyhyt kuvaus tapahtumasta, mahdolliset syyt ja ehdotukset parannustoimenpiteiksi. Täytetty lomake menee tiedoksi esihenkilölle, työsuojelupäällikölle ja työsuojeluvaltuutetuille.

3.2 Vakava uhkatilanne

Läheltä piti -tilanteet ovat sellaisia, joiden seuraukset olisivat voineet olla katastrofaaliset esim. tulipalo, vakava tapaturma, väkivalta, pommiuhka, kouluammuskelun uhka. Koulutuspäällikölle tiedotetaan ensimmäiseksi seuraavista asioista:

- mitä on tapahtunut
- ketä tapaus koskee
- miten on jo toimittu.

Koulutuspäällikkö kutsuu kriisiryhmän koolle, jossa arvioidaan tarvittavat toimenpiteet ja ulkopuolisen avun tarve. Koulutuspäällikkö tiedottaa tapahtuneesta ao. tahoille (työsuojelu), jotta varotoimenpiteitä voidaan kehittää

Jos kyseessä on pommiuhka tai esim. uhkaus kouluammuskelusta, tieto asiasta välittömästi koulutuspäällikölle, joka tekee ilmoituksen poliisille. Toimitaan poliisin antamien ohjeiden mukaan. Uhkauksiin on aina suhtauduttava vakavasti, vaikka ne joskus osoittautuvatkin aiheettomaksi.

3.3 Onnettomuus oppilaitoksessa

Välittömät toimet onnettomuuspaikalla

Ensimmäisenä paikalle saapunut tekee tilannearvion:

- mitä on tapahtunut
- minkälaista apua tarvitaan (lisäavun hälyttäminen esim. terveydenhoitaja)
- miten estetään mahdolliset lisäonnettomuudet
- tarvittaessa soitetaan yleiseen hätänumeroon 112 ja huolehditaan joku opastamaan apu onnettomuuspaikalle
- loukkaantuneiden ensiapu ja tarkkailu, aloita mahdolliset ensiaputoimet (kylkiasento/elvytys)
- ei jätetä loukkaantuneita yksin
- käyttäydy rauhallisesti

- puhu loukkaantuneelle
- kuuntele häntä
- pidä huolta, kosketa
- kerro rehellisesti, mitä on tapahtunut ja miten tilanne etenee
- pidä uteliaat loitolla

Ensiavun jälkeen tiedotetaan koulutuspäällikölle seuraavista asioista:

- mitä on tapahtunut
- ketä tapaus koskee
- miten on jo toimittu

Onnettomuuspaikalla ihmiset ovat usein järkyttyneitä. Auttajan rauhallinen ja määrätietoinen toiminta luo turvallisuuden tunteen. On tärkeää huolehtia myös henkisestä ensiavusta onnettomuuden jälkeen.

Mikäli tilanteessa syntyy ruumiinvamma, on osapuolten oikeusturvan takia tärkeää, että koulutuspäällikkö tekee ilmoituksen tapahtuneesta poliisille. Lisäksi lähetetään tieto tapahtuneesta työsuojeluvaltuutetulle/työsuojelupiirille.

Koulutuspäällikkö ottaa yhteyttä opiskeluhooltoon ja kriisityöryhmä kokoontuu tarvittavassa laajuudessa jatkotoimia varten. Opettaja tekee tapahtumasta vahinkoilmoituksen vakuutusyhtiölle.

3.4 Vakava väkivalta tai sen uhka oppilaitoksessa

Mikäli tilannetta ei saada rauhoitettua, hälytetään poliisi paikalle (112). Mikäli tilanne rauhoittuu ja poliisia ei tarvita; ilmoitus tapahtuneesta koulutuspäällikölle.

Vaikka väkivaltilanteessa ei syntyisi näkyviä fyysisiä vammoja, kutsutaan terveydenhoitaja paikalle tai saatetaan opiskelija terveydenhoitajan vastaanotolle tarkastusta varten. Vammojen kirjaaminen terveys-tietoihin on tärkeää, mikäli joku väkivaltilanteen osapuolista tekee rikosilmoituksen tai hakee myöhemmin korvausta tapahtuneen perusteella. Terveydenhoitaja ohjaa tarvittaessa väkivallan kohteeksi joutuneen henkilön lääkärin tutkimukseen. Tarvittaessa tehdään myös rikosilmoitus poliisille ja lastensuojeluilmoitus sosiaalipäivystykseen. Alaikäisten kohdalla otetaan yhteyttä huoltajiin.

Asian käsittelyä jatketaan oppilaitoksessa myöhemmin asianosaisten kesken. Väkivaltilanteen luonteesta ja vakavuudesta riippuu, miten laajasti sitä käsitellään oppilaitoksessa opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa.

Mikäli väkivallan tekijänä on opettaja tai muu oppilaitoksen työntekijä, esimiehen on puututtava asiaan välittömästi.

3.5 Vakava tapaturma/onnettomuus opiskelijan vapaa-ajalla

Tiedon vastaanottaja selvittää:

- mitä on tapahtunut,
- koskeeko tapaturma muita oppilaitoksen opiskelijoita esim. sisaruksia tai ystäviä muilla aloilla,
- yhteyshenkilön, jos opiskelija joutuu olemaan poissa koulusta tapaturman takia.

Tiedon vastaanottaja välittää tiedot tapahtuneesta opiskelijan vastuopettajalle tai koulutuspäällikölle. Mikäli tieto tapahtuneesta tulee muuta kautta kuin opiskelijalta tai hänen huoltajaltaan, vastuopettaja tai koulutuspäällikkö selvittää tiedon oikeellisuuden turhien huhujen katkaisemiseksi. Kriisiryhmä kokoontuu tarvittaessa sopivalla kokoonpanolla harkitsemaan jatkotoimet.

4 TOIMINTAOHJEET PSYYKKSISSÄ KRIISITILANTEISSA

4.1 Psyykkinen kriisi

Mikäli opiskelija on vaarallinen itselleen tai ympäristölleen turvaututaan joko terveydenhuollon ensiapuun tai poliisin apuun hälytyskeskuksen välityksellä (112). Terveyskeskuksen päivystysvastaanotot ottavat pikaista apua tarvitsevia potilaita vastaan kaikkina vuorokauden aikoina. Terveystoimittaja on yhteydessä hoitavaan tahoon ja opiskelijan huoltajiin.

Joskus voi käydä niin, että opiskelija alkaa käyttäytyä silminnähden poikkeavalla tavalla, jolloin voidaan tarvita nopeasti ammattiauttajien apua.

Oireita voivat olla:

- vetäytyminen, pyrkimys olla yksin,
- sekavat tai epärealistiset puheet,
- rituaalit, pakkotoiminnot,
- nuorilla ikätasoa lapsellisempi toiminta,
- suhtautuminen opiskeluun muuttuu, ei välitä koulutyöstä tai yrittää tehdä enemmän kuin jaksaa,
- erikoinen toiminta, jota ei itse halua tai osaa selittää,
- vihjailu avuntarpeesta,
- ulkoisen olemuksen muuttuminen näkyvästi, esim. hoitamattomuus,
- tunneilmaisun kapeutuminen tai muuttuminen esim. itkuisuus,
- harhaluulot.

4.2 Perheessä tapahtuva väkivalta

Väkivallan uhri on ohjattava avun piiriin ja hänelle on kerrottava hänen oikeuksistaan ja mahdollisuudesta saada tukea. Väkivalta on aina rikos ja jos epäillään, että nuoren perheessä on väkivaltaa, hänen kanssaan keskustellaan asiasta. Mikäli hän vahvistaa epäilyn oikeaksi, pyydetään lupa keskustella asiasta terveydenhoitajan ja kuraattorin kanssa. Alaikäisen kohdalla sovitaan, kuka ottaa yhteyttä kotiin ja lastensuojeluun tai poliisiin.

4.3 Itsemurhavaara

Itsemurhahenkailuun tai itsemurhapuheisiin on aina suhtauduttava vakavasti. Itsemurha-aikeista kysyminen antaa ihmiselle mahdollisuuden puhua asiasta ja helpottaa pahaa oloaan. Vaikka opiskelija kieltäisi kertomasta asiasta muille, opiskelijan itsemurha-aikeista tulee ottaa yhteys opiskeluhuollon työntekijään, joka arvioi jatkotoimenpiteet. On varmistettava, että itsemurhaa ajatteleva saa ammattiapua.

Vaitiolovelvollisuus ei päde, kun kyseessä on kuolemanvaara! Usein ystävät huomaavat ensimmäisenä itsemurhavaaran. Siksi opiskelijoille on hyvä kertoa, että itsemurhahenkailuista tulee aina kertoa jollekin aikuiselle, vaikka ystävä vannottaisi olemaan kertomatta.

Itsemurhavaaraan viittaavat:

- aiemmat yritykset,
- itsemurhalla uhkailu,
- vakava masennus,
- voimakas kiinnostus kuolemaan tai itsemurhiin,
- kaikkien rakkaiden tavaroiden antaminen pois,
- veitsellä leikkittely, turha riskienotto,
- suuret muutokset käytöksessä ja suoritustasossa,
- lähipiirissä tapahtunut itsemurha.

Liite, kriisin määrittely

Kriisi on yllättävä tapahtuma tai läheltä piti -tilanne, joka vaikuttaa voimakkaasti ja negatiivisesti yksilöön tai yhteisöön. Kriisitilanteessa ihmisen aikaisemmat kokemukset ja keinot eivät riitä tapahtuneen ymmärtämiseen ja hallitsemiseen. Kriisit jaotellaan kehitys-, elämän- ja traumatisoiviin kriiseihin:

Kehityskriisit:

Normaaleja kehitykseen ja elämäntapaan kuuluvia pysäyttäviä tilanteita (esim. murrosikä, koulun aloitus/vaihtaminen)

Elämänkriisit:

Elämäntapaan kuuluvia, pitkäkestoisia rasisitilanteita, joita ei satu kaikille (esim. vakava pitkäaikaissairaus, vanhempien jatkuva riitely, jatkuva koulukiusaaminen)

Traumatisoivat kriisit :

Aiheuttajana äkillinen ja odottamaton, epätavallisen voimakas tapahtuma, joka tuottaisi huomattavaa kärsimystä lähes kenelle tahansa (esim. läheisen ihmisen äkillinen kuolema, liikenneonnettomuus, tulipalo, räjähdys, luonnonkatastrofi, vanhempien yllättävä ero)

Kriisireaktion vaiheet

Sokki

- tiedon prosessoinnin muuttuminen (esim. epätodellinen olo, käsitys ajasta muuttuu, supermuisti)
- tunteiden puuttuminen
- fyysisiä voimia on tavallista enemmän
- kuuma, kylmä, nälkä eivät tunnu
- välitöntä vaaraa koskevissa asioissa toiminta on yleensä harkitsevaa, viileää ja tehokasta. Muiden asioiden suhteen saattaa esiintyä ponnettomuutta ja ajattelun aaltoilua, helppojakin päätöksiä voi olla vaikea tehdä
- varmistaa toimintakyvyn säilymistä, elämää ylläpitävä toiminta varmistuu
- suojaa mieltä sellaiselta tiedolta, jota se ei vielä pysty ottamaan vastaan
- tallentaa muistiin myöhemmin tarvittavaa tietoa ja vaikutelmia.

Reaktiovaihe

- voimakkaita vaihtelevia tunteita (esim. itkuisuus, pelko ja ahdistus, syyllisyys, syyttely, helpotus, että elää)
- muisti- ja keskittymisvaikeuksia (esim. mieleen tunkeutuvat muistot, ajatus katkeilee, levottomuus, hajanainen olo)
- vapina, sydämen tykytykset, pahoinvointi, väsymys, univaikeudet
- tunteet lähtevät elämään vasta, kun välitön vaara on ohi
- mieli alkaa avautua sille, mitä todella on tapahtunut ja mikä sen merkitys on omalle elämälle
- arki voi häiriintyä, suhde omaan itseen ja ympäristöön koetuksella
- kokemus voi nostaa esiin myös vanhaan järkytykseen kuuluvia reaktioita.

Korjaus- ja sopeutumisvaihe

- prosessointi on usein edellisiä vaiheita sisäisempää ja eleettömämpää
- tilaa pelkojen ja traumojen läpikäymiseen, sureminen
- entisestä luopuminen, muistot, katse tulevaan.